

BOSANSKI, HRVATSKI I SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

III RAZRED

(3 časa sedmično – 105 časova godišnje)

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

I JEZIK (OBRADA I PONAVLJANJE)

(22 časa)

- Predmet sintakse; Riječ, sintagma, rečenica; Sintaksički nivo jezičke analize
- Sastav sintagmi; Sintagma i rečenica;
- Rečenica kao gramatička i komunikativna jedinica; rečenice po sastavu, rečenice po ciljnoj usmjerenosti
- Subjekt: gramatička svojstva; Rečenice bez subjekta
- Glagolski i neglagolski predikat
- Atribut i apozicija; Objekat i priloške odredbe
- Sintaksa padeža i glagola (informativno)
- Složena rečenica; Red riječi u rečenici; Intonacija rečenice
- Sklapanje rečenica nizanjem i povezivanjem
- Upravni govor
- Nezavisnosložene rečenice (tipovi)
- Zavisnosložene rečenice (tipovi)
- Zavisnosložene rečenice (tipovi)
- Kongruencija (informativno)
- Sintaksa vezanog teksta – diskursa
- Bosanski, hrvatski jezik u 19. st. – period romantizma – odnos prema jeziku, Bečki dogovor
- Bosanski jezik za vrijeme Austro-Ugarske (uloga Benjamina Kalaja, Gramatika iz 1890)
- Izvori informisanja (mediji: štampani i elektronski, internet, knjiga – dijelovi knjige, navođenje izvora – informativno)

II JEZIK U UPOTREBI

(13 časova)

- Raspravljavanje kao tip vezanog teksta
- Vođenje zapisnika sa sastanka; Pisanje izvještaja
- Pisanje skraćena
- Znaci interpunkcije – zarez, tačka i zarez, dvotačka, tri tačke, navodnici i polunavodnici, crta i crtica, zgrade

NAPOMENA

U toku školske godine predviđene su četiri školske pismene zadaće. Dvije pismene zadaće raditi ćirilicom, dvije latinicom.

Učenici treba da:

- zapamte: definiciju rečenice, nazive jezičnih jedinica od kojih se tvori rečenica,
- nazive svih vrsta nezavisno i zavisnosloženih rečenica, pojam diskursa ili vezanog teksta;
- prepoznaju rečenične modele svih vrsta rečenica;

- analiziraju primjere nezavisno i zavisnosloženih rečenica i primjer vezanog teksta;
- samostalno naprave rečenične modele svih vrsta rečenica i prema zadatim modelima; naprave nove primjere;
- zapamte značajne datume i druge jezičkopovijesne podatke;
- napišu izvještaj i zapisnik sa sastanka;
- ravnopravno se služe latinicom i ćirilicom;
- primjenjuju pravila o pisanju skraćenica;
- primjenjuju pravila o upotrebi znakova interpunkcije.

KNJIŽEVNOST (OBRADA I PONAVLJANJE)

(70 časova)

LEKTIRA*

- Onore de Balzak *Čiča Gorio*
- L.N. Tolstoj *Ana Karenjina*
- A. Kovačić *U registraturi*
- E. Mulabdić *Zeleno busenje*
- Gistav Flober *Madam Bovari*
- B. Stanković *Nečista krv*
- A.P. Čehov *Novele (izbor)*
- I. Vojnović *Dubrovačka trilogija*

*NAPOMENA: Obavezno obraditi osam djela

- A. Međedović „Ženidba Smailagić Mehe” (odlomak)
- Epska narodna pjesma
- A. Softić *Antologija*

Realizam

Historijske i misaone pretpostavke evropskog realizma. Društveno-historijski i kulturno-civilizacijski kontekst. Razvoj nauke i tehnike, ideja progressa. Doktrina pozitivizma. Razvoj društvenih nauka i kritičko – analitički odnos prema stvarnosti. Postupci i tehnike realističkog oblikovanja. Objektivnost, reprezentativnost (tipičnost) i individualizacija likova. Socijalno-psihološka motivacija. Kritika kao strogo objektivna nauka. Tumačenje duhovnih pojava uz pomoć mehaničkog djelovanja prirodnih faktora: rase, sredine i trenutka. Metodološka ograničenja pozitivizma i scijentizma. Naturalizam. Specifičnost realizma u južnoslavenskim književnostima.

- F. M. Dostojevski *Zločin i kazna*
- I.S. Turgenjev *Očevi i djeca*
- Emil Zola *Žerminal*
- Realizam u južnoslavenskim književnostima
- S.S. Kranjčević *Pjesme* (izbor)

Bošnjačka preporodna književnost

- Mehmed-beg Ljubušak *Narodno blago*
- Safvet-beg Bašagić *Izabrane pjesme*
- O. Aziz *Bez nade*
- A. Šantić *Pjesme* (izbor)
- S. Ćorović *Komšije*

Moderna

Razaranje realizma. Bodler kao začetnik moderne lirike. Nova misija poezije. Kult umjetničke forme. Parnas, simbolizam i impresionizam. Procvat lirike. Hermetizam: magija riječi kao nosilac suštine i izvor čistih ideja. Geneza moderne i njeni predstavnici u južnoslavenskim književnostima na prelomu 19. i 20. stoljeća.

- Š. Bodler *Cvijeće zla*
- P. Verlen *Pjesme* (izbor); Arthur Rembo (izbor)
- V. Vitman *Vlati trave*
- H. Ibzen *Nora*
- A.G. Matoš *Pjesme* (izbor)
- V. Vidrić *Pjesme* (izbor)
- M.Ć. Ćatić *Pjesme* (izbor)

U oblasti hronologije književnih zbivanja učenici treba da:

- znaju vrijeme pojave, stilske i druge značajke, centre, predstavnike, djela i književne vrste karakteristične za pojedino razdoblje.

U oblasti lirske poezije učenici treba da:

- analiziraju lirsku pjesmu i da:
- prepoznaju osjećanja izražena u pjesmi,
- izraze svoj emotivni doživljaj pjesme,
- izraze osnovnu misao pjesme,
- odrede: temu, motive, kompoziciju, ritam, osobine pjesničkog jezika, atmosferu i raspoloženja, stilska izražajna sredstva;
- uporede pjesme iz različitih vremenskih perioda i različitih jezičko-stilskih značajki.

U oblasti epske književnosti učenici treba da:

- definiraju pojam epskih vrsta različitih po porijeklu i značajkama;
- analiziraju: ep, pripovijetku, novelu, roman;
- odrede: vrstu romana temu, motive, kompoziciju;
- analiziraju: likove (glavne sporedne i epizodne);

- uoče idejni svijet djela;
- potkrepljuju citatima svoje tvrdnje;
- izraze svoj doživljaj djela i svoj misaoni stav;
- samostalno pripreme usmeno ili pisano izlaganje o pojedinim djelima;
- raspravljaju o učeničkom izlaganju ili na zadatu temu.

U oblasti dramske književnosti učenici treba da:

- definiraju pojam drame u užem smislu;
- shvate suštinu dramske radnje, dramskog sukoba, oblika dramskog govora: monologa i dijaloga;
- odrede kompoziciju dramskog djela;
- analiziraju likove dramskog djela;
- kažu svoj stav o pojedinom dramskom djelu;
- samostalno izlažu u pisanoj ili usmenoj formi i raspravljaju o izlaganju ili zadatoj tezi.

BOSANSKI, HRVATSKI I SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

IV RAZRED

(3 časa sedmično – 90 časova godišnje)

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

JEZIK (OBRADA I PONAVLJANJE)

(20 časova)

JEZIK KAO DRUŠTVENA POJAVA

- Općelingvistički zakoni, raznovrsnost jezika

OSNOVNI POJMOVI IZ SOCIOLINGVISTIKE

- Osnovni pojmovi
- Raslojavanje jezika: funkcionalno, teritorijalno, socijalno, nacionalno

FUNKCIONALNI STILOVI

- Vrste stilova; Osnovne odlike stilova
- Podnesci; Poslovna pisma; Prijava na posao: CV, popratno pismo, intervju
- Poslovna pisma pomoću računara, elektronska pošta

LEKSIKOLOGIJA

- Predmet leksikologije
- Tipovi rječnika; Odnos prema tuđicama

SEMANTIKA

- Osnovni pojmovi o semantici
- Odnos semantike i sintakse

TEORIJA INFORMACIJA

- Osnovni pojmovi; Govorni čin
- Pošiljalac, primalac, poruka, predmet poruke
- Osnovne funkcije jezika

POVIJEST JEZIKA

- Ukidanje nominacije bosanski jezik 1907. godine; Položaj jezika između dva svjetska rata
- Položaj bosanskog jezika poslije Drugog svjetskog rata
- Pravopis iz 1960. godine
- Mostarsko savjetovanje – simpozij o jezičkoj toleranciji
- Vraćanje naziva bosanski jezik
- Pravopis bosanskog jezika iz 1996. godine

Učenici treba da:

- zapamte pojam sintakse, sociolingvistike, funkcionalnih stilova, leksikologije, semantike i teorije informacija, značajne datume, pojave, djela i ličnosti iz povijesti jezika;
- razlikuju pojedine stilove;
- prepoznaju stilove po njihovim karakterističnim osobinama;
- usvoje osnovne pojmove iz navedenih oblasti i disciplina
- napišu poslovno pismo stilski, gramatički i pravopisno korektno;
- napišu CV, poslovno pismo, poslovno pismo na računaru;
- znaju poslovno komunicirati elektronskom poštom;
- poznaju osnovna pravila poslovne korespondencije;
- ravnopravno se služe latinicom i ćirilicom;
- primjenjuju pravila o pisanju riječi stranog porijekla, upotrebi znakova interpunkcije, sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi, upotrebi velikog slova i pisanju skraćenica.

JEZIK U UPOTREBI

(10 časova)

- Diskusija; Polemika
- Retorika. Retoričke vrste (i njihova povijest).
- Oblici pismenog izražavanja; Esej
- Pravopis – Pisanje riječi stranog porijekla; Interpunkcijski znakovi; Rastavljeno pisanje riječi, Veliko slovo

NAPOMENA: U toku školske godine pišu se četiri školske pismene zadaće. Dvije pismene zadaće raditi ćirilicom, dvije latinicom.

KNJIŽEVNOST (OBRADA I PONAVLJANJE)

(60 časova)

LEKTIRA

- Albert Kami *Stranac*
- Herman Hese *Stepski vuk*
- Džerom Dejvid Selindžer *Lovac u žitu*
- Horche Luis Borhes *Alef*
- Tarik Ali *Sjene narova drveta*
- A.H. Bjelavac *Minka*
- Miroslav Krleža *Povratak Filipa Latinovića*
- Husein Taha *Dani*
- E. Čolaković *Legenda o Ali-paši*
- M. Selimović *Derviš i smrt*

Književnost od 1918. do 1945.

Jesenjin – Pjesme

Kafka – *Proces*

William Faulkner – *Krik i bijes*

Bošnjački pisci i djela

- Hamza Humo – Pjesme (izbor)
- Ahmed Muradbegović – *Haremske novele, Post*
- Alija Nametak – *Za obraz, Trava zaboravka*
- Zija Dizdarević – Pripovijetke (izbor)

Hrvatski pisci i djela

- A.B. Šimić – Pjesme (izbor)
- Augustin Ujević – Pjesme (izbor)
- Dobriša Cesarić – Pjesme (izbor)
- Miroslav Krleža – Novele (izbor)

Književnost nakon 1945.

- Becket *U očekivanju Godota*
- Bulgakov *Majstor i Margarita*
- Hemingway – *Starac i more*

Bošnjački pisci i djela

- Skender Kulenović – *Soneti* (izbor), *Ponornica*
- Mak Dizdar – Pjesme (izbor)
- Abdulah Sidran – Pjesme (izbor)
- Ćamil Sijarić – Pripovijetke (izbor)
- Muhamed Kondžić – *Sužnji*
- Alija Isaković – *Taj čovjek*
- Zuko Džumhur – *Pisma iz Azije*
- Jasmina Musabegović – *Skretnice*
- Derviš Sušić (izbor); Nedžad Ibrišimović (izbor) – informativno

Hrvatski pisci i djela

- Vesna Parun – Pjesme (izbor)
- Ranko Marinković – *Ruke*
- Vladan Desnica *Proljeća Ivana Galeba*

Srpski pisci i djela

- Miloš Crnjanski – Pjesme (izbor)
- Ivo Andrić *Prokleta avlija*
- Danilo Kiš – *Grobnica za Borisa Davidoviča* (odlomak)

Jevrejski pisci u BiH

- Isak Samokovlija – Pripovijetke (izbor)

U oblasti lirske poezije učenici treba da:

- analiziraju lirsku pjesmu i da:
- prepoznaju osjećanja izražena u pjesmi;
- izraze svoj emotivni doživljaj pjesme;
- analiziraju misaoni nivo pjesme;
- izraze osnovnu misao pjesme;
- odrede: temu, motive, kompoziciju, ritam, osobine pjesničkog jezika, atmosferu i raspoloženja, stilska izražajna sredstva;
- uporede pjesme iz različitih vremenskih perioda i različitih jezičko-stilskih značajki.

U oblasti epske književnosti učenici treba da:

- definiraju pojam epskih vrsta različitih po porijeklu i značajkama;
- analiziraju: pripovijetku, novelu, roman;
- odrede: vrstu romana temu, motive, kompoziciju;
- analiziraju: likove (glavne sporedne i epizodne);
- uoče idejni svijet djela;
- potkrepljuju citatima svoje tvrdnje;
- izraze svoj doživljaj djela i svoj misaoni stav;
- samostalno izlažu u obliku usmenog ili pisanog referata o pojedinim djelima;
- raspravljaju o pojedinim problemima djela ili zadatim tezama.

U oblasti dramske književnosti učenici treba da:

- definišu pojam građanske ili psihološke drame;
- shvate suštinu dramske radnje, dramskog sukoba, oblika dramskog govora: monologa i dijaloga;
- odrede kompoziciju dramskog djela;
- analiziraju likove dramskog djela;
- kažu svoj stav o pojedinom dramskom djelu;
- samostalno izlažu u obliku usmenog ili pisanog referata o datom dramskom djelu;
- raspravljaju o učeničkom izlaganju ili zadatim tezama.

U oblasti hronologije književnih zbivanja učenici treba da:

- zapamte značajke književnosti i pojedinih razdoblja, predstavnike i djela.